

Hírünket vitte a világba

Csicsery-Rónay István

(Budapest, 1917. dec. 13 – Budapest 2011. ápr. 22.)

Nagypénteken este elhunyt a rendszerváltáskor hazatért amerikai magyar emigráció és a honi közélet kiemelkedő alakja, Csicsery-Rónay István író, politikus, könyvkiadó. Nagy ajándék volt az ő élete, munkássága a magyar nemzetnek.

Aki ismerte, hallotta, műveit olvasta, az tudja, hogy Csicsery-Rónay István 43 évi emigrációs életében, s 1990-es hazatelepülése óta is hű képviselője, szószólója maradt a magyar szabadság, függetlenség és demokrácia eszményének, amelyért ifjú korától elkötelezte magát. Családjától, felmenőitől – köztük Kazinczytól, Zichy Mihálytól és más jeles történelmi személyiségektől – örökölt hivatását, s nevelése során elsajátított műveltségét a Bécsi Konzuli Akadémián, a Pázmány Péter Tudományegyetemen, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen, majd Washingtonban a Katolikus Egyetem Könyvtári Karán gyarapította. Rendkívül széleskörű, alapos tudását a magyar függetlenség, a haladás és a demokrácia érdekében, haláláig igyekezett írói, kiadói, politikusi munkásságában hasznosítani.

Korán bekapcsolódott a közéletbe és szinte mindig ellenzéki szerepben. Először a nácizmus idején vonult „a föld alá”. Az Első életem című önéletrajzi könyvéből tudjuk, hogyan élte túl harcoként a Don-kanyart, s miként lett 1943-1947 között a Teleki Pál Munkaközösség ügyvezető alelnöke. 1944-től a Magyar Függetlenségi Mozgalom politikai bizottságának tagja, illegális írássok szerkesztője, kiadója. 1945-1947 között az FKGP külügyi osztályának (ötnyelvű) vezetőjeként kiemelkedő szerepet vállalt az ország demokratikus megalapozásában.

1947-ben összeesküvés vádjával őt is letartóztatták, elítélték. Időleges szabadon bocsátásakor külföldre szökött, majd – átmeneti ausztriai, svájci és franciaországi tartózkodás után

– 1949-ben az USA-ba emigrált. Washingtonban telepedett le, ahol a Marylandi Egyetemen könyvtárosként alkalmazták. Csicsery-Rónay István 1949-től 1990-ig - a hazatérés reményét soha föl nem adva - magyar állampolgárként élt az USA-ban. Kenyérkereső munkája mellett a magyar emigráció közéletében közösséget vállalt egykori pártvezetőjével, Nagy Ferencsel és társaival. Éveken át a Szabad Európa Bizottságban dolgozott, szerkesztette és kiadta a Hírünk a világban című folyóiratot, s annak nagyjelentőségű Bibliográfia című mellékletét. 1953-ban megalapította és haláláig működtette az Occidental Press Könyvkiadót. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc, ill. brutális leverése új öntudatot, erőt adott a magyar emigrációnak; belviszályaik enyhültek, szolidárisabbakká váltak a Kárpát-medence rab-magyarjai iránt. Nemzetmentő munkákat vállaltak, olyan feladatokat, amelyekből Csicsery-Rónay István is derekasan kivette részét. Nemzedéktársaimmal általa jutottunk hozzá a Kádár-korszakban tiltott jó néhány műhöz; Teilhard de Chardintól a száműzöttek naptárán és a forradalom költőin át, Márai Sándor Naplójáig. Ő fordította le és adta ki magyarul Gaeton Picon: Korunk szellemi körképe című híres és izgalmas összeállítását a nyugati világot foglalkoztató társadalmi, bölcséleti kérdésekről. Neki köszönhetjük Illyés Gyula verseinek francia és angol kiadását, Gara László: Az ismeretlen Illyés című életrajzának megjelentetését, sőt azt is, hogy magától Illyés Gyulától hallhatjuk az Egy mondat a zsarnokságról c. örökérvényű versét...

1990-ben hazatelepülvén a magyarság ügyének szolgálatát itthon folytatta: létrehozta és elnökölte a Zichy Mihály Alapítványt, a Teleki Pál Munkaközösség Alapítványt, az 1945-ös Alapítványt, a zenei életet serkentő Veress Sándor Társaságot. Az Ő kitartó hűségének, szívósságának köszönhető, hogy vezetésével – a hazug,

nemtelen politikai támadások miatt Budavár helyett – Balatonbogláron végül fölállítottuk Teleki Pál államférfi Rieger Tibor alkotta bronzszobrát. Az Occidental Press Kiadóban Csillagos órák, sorsfordító magyarok címmel 2000-től rendkívül hasznos, újkortörténeti és visszaemlékezés-sorozatát jelentette meg, a szoborállítás történelmi kordokumentumát is kiadta Fehér Könyv a Teleki-szoborról címen. Az USA-ban és a csonka hazában végzett munkásságát, műveit nem lesz könnyű számba venni. Közírói, közéleti tevékenysége eleven volt, nem lankadt a múlt idővel. Zichy Mihály utódként közreműködött a Zala községben tulajdonában lévő Zichy-kastély közszolgálatú működtetésében; a magyar-grúz, magyar-lengyel, a magyar-orosz, a magyar-örmény kulturális kapcsolatok megújításában, a magyar-horvát baráti társaság megalakításában is... A

magyar-magyar kapcsolatoknak éltetője maradt tengerentúl és itthon. A Teleki Pál-érdemérem kitüntetést vele és Rieger Tiborral közösen alapítottuk 2006-ban.

Munkássága elismeréseként itthon 1992-ben megkapta a Pulitzer Emlékdíjat (életmű-kategória), 1994-ben a Nagy Imre emléklapoktet, 2002-ben Bethlen Gábor-díjjal tüntették ki (ahol én méltathattam), 2006-ban a Magyar Művészeti Akadémia Aranyérmese lett, tavaly pedig a Köztársasági Érdemérem kitüntetést adományozta neki Schmitt Pál államelnök.

Eleven tudása, szívós helytállása, eszméihez hű célratörő munkája, demokrata mentalitása és kitartása követendő példa lehet a jövő nemzedékek számára.

2011. április 25.

